

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

1988

Nr 18

Nr 18

GRUNDSKOLLAG

för landskapet Åland

Föredragen för Republikens President den 29 januari 1988

Utfärdad i Mariehamn den 9 februari 1988

I enlighet med landstingets beslut¹⁾ stadgas:

4 §

1 kap.

Grundskolans uppgift och uppbyggnad

1 §

Grundskolan är en enhetsskola som ger invånarna i landskapet en allmänbildande grundutbildning.

2 §

Grundskolans uppgift är att i sin undervisning och övriga verksamhet ge sina elever sådana kunskaper och färdigheter som erfordras för en allsidig personlighetsutveckling och fostra sina elever till harmoniska, ansvarskännande, självständiga och kreativa människor med förmåga att samarbeta.

Undervisningen skall ge eleven grundliga insikter i och förståelse för den åländska självstyrelsen och kulturen, livsmiljön och naturen. Undervisningen skall dessutom främja demokrati, internationellt samarbete och fred, jämställdhet mellan könen och ge medvetenhet om människors lika värde.

3 §

Den fostran och undervisning som ges i grundskolan skall beakta elevernas mognad och förutsättningar.

Grundskolan skall verka i nära samarbete med hemmen.

Grundskolan är en enhetlig nioårig skola. Grundskolan är uppdelad på ett lågstadium, ett mellanstadium och ett högstadium, vart och ett omfattande tre årskurser.

För dem som genomgått grundskolans lärokurser kan med landskapsstyrelsens tillstånd undervisningen förlängas med ett läsår, varvid bestämmelserna om undervisning på högstadiet i tillämpliga delar skall gälla.

I grundskola med lågt elevantal kan likaså med landskapsstyrelsens tillstånd anordnas förskolundervisning under högst ett läsår för barn som ännu inte är läropliktiga, varvid bestämmelserna om undervisning på lågstadiet i tillämpliga delar skall gälla.

5 §

I grundskolan kan ingå specialklasser som kan sammanföras till en skola.

Grundskolan kan ha ett högst tvåårigt förskolstadium för de elever vilkas läroplikt omfattar elva år.

2 kap.

Skyldighet att ge grundskolundervisning samt distriktsindelning

6 §

Kommun är skyldig att anordna grundskolundervisning för barn i läropliktsåldern bosatta inom dess område eller att se till att de

¹⁾ Ls framst. nr 1/1986—87

Ku bet. nr 5/1986—87

Stu bet. nr 44 o. 44a/1986—87

som är i läropliktsåldern har möjlighet att få motsvarande undervisning. Denna uppgift kan kommunen handha även i samarbete med andra kommuner.

Landskapsstyrelsen kan av synnerliga skäl ålägga två eller flera kommuner att samarbeta för att upprätthålla gemensam grundskola. I skärgården bör dock undervisning inom den egna kommunen eftersträvas.

7 §

För grundskolans låg-, mellan- och högstadium skall bildas skoldistrikt, vilka kan omfatta delar av kommun, kommunen i sin helhet eller flera kommuner eller delar av dem. Distriktsindelning skall uppgöras så att elevernas skolvägar inte blir betungande. I distriktsindelning anges distriktens gränser och skolornas placering, behövliga skolskjutslinjer samt för vilka elever inkvartering behöver ordnas. Mellan- och högstadiedistrikt får av särskild orsak omfatta flera lågstadiedistrikt.

Skoldistrikt kan även bildas så att till en skola hör endast en del av låg- och mellanstadiets årskurser.

8 §

I varje skoldistrikt skall finnas en skola. Inom samma distrikt kan av särskilda skäl inrättas fler än en skola.

Viss del av undervisningen kan ges utanför det egna distriktet.

9 §

För läropliktigt barn som vårdas på sjukhus skall grundskolundervisning anordnas om det är möjligt med hänsyn till barnets hälsa och andra omständigheter. Undervisningen anordnas av kommun där sjukhus är beläget men bekostas av elevens hemkommun.

3 kap.

Förvaltning

10 §

Den allmänna ledningen av och tillsynen över grundskolan samt övervakningen av denna lags verkställighet ankommer på landskapsstyrelsen till de delar tillsynsbefogenheten inte enligt 19 § självstyrelselagen för Åland (5/52) är förbehållen rikets myndigheter.

11 §

I kommun skall finnas en skolnämnd för kommunens skolförvaltning.

Skolnämnden skall leda och övervaka skolväsendet, följa skolans undervisning och övriga verksamhet samt verka för skolväsendets utveckling.

12 §

Till medlemmar i skolnämnden utser kommunens fullmäktige minst sex och högst tolv medlemmar, av vilka en skall tillhöra lärarkåren och en lärarkåren eller den övriga personalen vid kommunens skolor. En av medlemmarna utses samtidigt till ordförande och en till viceordförande. Representant för lärarkåren eller den övriga personalen vid kommunens skolor kan dock inte vara ordförande eller viceordförande i nämnden. Därtill kan fullmäktige utse sakkunniga till adjungerade medlemmar, vilka har yttranderätt men inte rösträtt i skolnämnden. Skolnämndens mandattid sammanfaller med kommunfullmäktiges.

För varje medlem i skolnämnd skall en personlig ersättare utses.

13 §

I skolstadga anges när skolnämnd skall sammankallas.

Skolnämnd skall sammankallas när landskapsstyrelsen kräver det för behandling av ärendet.

Företrädare för landskapsstyrelsen har rätt att närvara och yttra sig vid skolnämnds möte. Bestämmelser om andra personers rätt att närvara och yttra sig vid skolnämnds möte kan intas i skolstadga.

14 §

I kommun kan finnas en skoldirektör eller en skolsekreterare med uppgift att biträda skolnämnden i de berednings-, övervaknings- och verkställighetsuppgifter som ankommer på nämnden.

Tjänsten som skoldirektör eller skolsekreterare kan vara gemensam för två eller flera kommuner eller för kommunalförbund och kommuner.

Befolkningsregistercentralen skall varje år tillställa skoldirektörerna och skolsekreterarna en förteckning över de barn som under året fyller sju år och som har sin hemort i vederbörande kommun. I förteckningen skall även

upptas de läropliktiga barn som har flyttat till kommunen efter det föregående anmälan gjordes. Om läropliktiga barn som flyttat från kommunen skall uppgifter samtidigt lämnas.

15 §

Kommunfullmäktige skall anta en skolstadga för skolväsendet. I skolstadga skall intas bestämmelser åtminstone om de allmänna grunderna för verksamheten inom skolnämnds verksamhetsområde samt distriktsindelning.

Om ändring i skolstadga innebär att en grundskola dras in, skall beslutet till denna del underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

16 §

Har två eller flera kommuner ålagts att samarbeta för att upprätthålla gemensam grundskola och försvåras sådant samarbete på grund av bestämmelser i kommunernas skolstadgor, kan landskapsstyrelsen utfärda nödvändiga bestämmelser.

17 §

Högstadieskola som är gemensam för två eller flera kommuner förvaltas av kommun eller kommunalförbund. I sistnämnda fall gäller vad i kommunallagen för landskapet Åland (5/80) är stadgat om samarbete mellan kommuner om inte annat följer av denna lag. Kommunalförbundets styrelse skall även fungera som skolnämnd och skall därvid iakttä vad om skolnämnd är stadgat.

Vad i denna lag är stadgat om kommun, kommunstyrelse och kommunfullmäktige skall för högstadiums del i motsvarande fall gälla kommunalförbund, förbundsstyrelse och förbundsfullmäktige.

Förvaltas skola av ett kommunalförbund skall kommunerna delta i kommunalförbundets anläggningskostnader så att hälften av bruttokostnaderna fördelas mellan kommunerna i förhållande till antalet skattören i kommunerna under föregående år. Den andra hälften fördelas i förhållande till antalet läropliktiga i envar kommun under ifrågavarande år. I de årliga driftkostnaderna deltar kommun i förhållande till antalet elever.

18 §

Grundskola kan ha en direktion som är underställd skolnämnden. Saknas direktion handhar skolnämnden direktions uppgifter.

Direktion har till uppgift att understödja den fostran och undervisning som ges i skolan, att upprätthålla och främja kontakter mellan skolan och hemmen, att övervaka skolans verksamhet och förvaltning samt att handha övriga uppgifter som ankommer på direktionen.

19 §

Direktion utses av skolnämnd. I högstadieskola som förvaltas av kommunalförbund utses direktion av förbundsstyrelsen som också utser två av medlemmarna i direktion för skola med låg-, mellan- och högstadium.

I låg- och mellanstadieskola består direktion av fem medlemmar och i högstadieskola samt i skola med låg-, mellan- och högstadium av sju medlemmar.

20 §

Direktions medlemmar utses bland elevernas vårdnadshavare, skolans lärare och övriga personal. I direktion för högstadieskola skall minst en medlem utses på förslag av skolans elever.

För medlem i direktion utses personlig ersättare.

Skolans föreståndare är sekreterare i direktionen.

21 §

Direktions medlemmar samt deras ersättare utses för en mandatperiod på två år med undantag för elevrepresentant som utses för ett år. Förutom i fråga om elevrepresentanterna gäller om medlemmarnas och ersättarnas valbarhet vad som är stadgat i kommunallagen för landskapet Åland om nämnd respektive förbundsstyrelse. Direktion utser inom sig ordförande och viceordförande. Intill dess val förättas utövas ordförandeskapet av den medlem som är äldst. Direktion är beslutför när minst hälften av dess medlemmar är närvarande.

22 §

Direktion skall sammankallas utan dröjsmål om skolnämnden eller minst en tredjedel av direktions medlemmar det kräver. Skoldirektören eller skolsekreteraren i kommunen skall kallas till direktions sammanträde där han har yttranderätt men inte rösträtt.

23 §

Grundskolans lärarkår består av rektor eller

föreståndare, lärare och timlärare.

Lärarkåren skall planera och främja skolarbetet samt medverka till att upprätthålla goda arbetsförhållanden.

24 §

Högstadiets elever utser ett elevråd. Elevrådet skall planera elevernas gemensamma aktiviteter och främja skolarbetet.

25 §

Grundskola skall ha en föreståndare och vid behov en biträdande föreståndare eller en vice-föreståndare.

Vid skola som omfattar enbart högstadium och vid skola med låg- och mellanstadium som varaktigt har minst tolv basgrupper benämns föreståndaren rektor. I sådan skola kan även en biträdande rektor utses. Vid skola som omfattar låg-, mellan- och högstadium kan rektorstjänst finnas.

Föreståndare och biträdande föreståndare utses av skolnämnden sedan skolans direktion och lärarkår hörts.

Vid skola som omfattar låg-, mellan- och högstadium utses föreståndare av förbundsstyrelsen.

Föreståndare och biträdande föreståndare utses tills vidare.

26 §

Föreståndare skall leda, utveckla och övervaka undervisningen och fostran i skolan samt sköta förvaltningen.

27 §

I högstadiet skall finnas klassföreståndare som förordnas av föreståndaren. Till klassföreståndare skall i första hand utses lärare som i betydande omfattning undervisar i ifrågasvarande klass.

4 kap.

Arbets tid och undervisning

28 §

Grundskolans läsår börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli.

29 §

Läsåret omfattar 190 arbetsdagar. Av särskild orsak kan avvikelser ske från antalet arbetsdagar.

Om självständighetsdagen eller första maj infaller på annan vardag än lördag, skall dock dessa dagar frånräknas läsårets arbetsdagar.

Läsåret indelas i en höst- och en vårtermin. Arbetsåret börjar tidigast den 15 augusti och slutar senast den 31 maj. Dag för arbetsårets början och slut liksom läsårets lovdagar fastställs av landskapsstyrelsen.

30 §

Elevernas arbetsmängd får inte vara större än att det återstår tillräckligt med fritid till vila och rekreation.

31 §

Grundskolans undervisningsspråk är svenska.

Vid språkundervisning kan respektive språk användas som undervisningsspråk.

För hörselskadade elever kan teckenspråk användas i undervisningen.

32 §

Undervisningen är offentlig. Skolans föreståndare kan dock vid behov inskränka tillträdet till undervisningen.

33 §

På grundskolans låg- och mellanstadium har undervisningen i huvudsak samma innehåll för alla elever.

På högstadiet ges alla elever undervisning i gemensamma ämnen och i tillvalsämnen.

Vårdnadshavare beslutar om vilka tillvalsämnen elev skall delta i.

Skolans föreståndare kan av särskild orsak efter att ha hört vårdnadshavare byta ut ett av de valda ämnena mot ett annat.

34 §

Landskapsstyrelsen antar läroplan för grundskolan.

Läroplanen innehåller anvisningar om skolarbetets allmänna organisation, läroämnena, timantalet för dessa per vecka och det totala timantalet samt lärokurserna i de olika ämnena, det timantal som skall användas för undervisningen i dess helhet och vid behov för de olika läroämnena, bedömning, stödundervisning, elevhandledning och undervisning utanför skolan.

35 §

I grundskolan undervisas i svenska, främmande språk, matematik, hembygds-kunskap, religionskunskap, samhällskunskap, historia, geografi, biologi, fysik, kemi, gymnastik och idrott, musik, slöjd, bildkonst och hemkunskap. Dessutom skall elevhandledning ges.

I engelska språket undervisas från årskurs tre. Finska språket är valbart undervisningsämne från årskurs fem. Här avsedd språkundervisning får dock inte ges utan sådant samtycke av vederbörande kommun, som avses i 35 § 3 mom. självstyrelselagen för Åland.

Tillvalsämnen på högstadiet är språk, merkantila ämnen, teknik, datalära, bildkonst, musik, drama, dans eller andra ämnen som ingår i skolans uppgifter. Språkundervisning som tillvalsämne kan anordnas från årskurs sju i finska och från årskurs åtta i tyska, franska eller ryska språken.

Eleverna skall erhålla arbetslivsorientering jämte praktik på arbetsplatser samt bedriva temastudier som sträcker sig över olika arbetsområden.

Undervisning kan ges även i andra läroämnen som ingår i grundskolans uppgifter.

Beträffande specialklasser kan landskapsstyrelsen medge avvikelser från bestämmelserna i 1—4 mom.

36 §

Elevs ordning och uppmärksamhet ävensom kunskaper och färdigheter i olika undervisningsämnen skall bedömas med betyg vid utgången av varje termin senast från och med vårterminen i årskurs tre.

37 §

Vid skola skall för varje läsår uppgöras en arbetsplan. I arbetsplan finns bestämmelser om hur skolans timresurs skall användas för undervisning i olika läroämnen och annan med skolans uppgift överensstämmande verksamhet, om lärarnas och timplärarnas arbetsmängd, föreståndarens undervisningstimmar, undervisning som ges utanför skolan samt arbete i elev- och ungdomsklubbar.

38 §

Förslag till arbetsplan uppgörs av skolans föreståndare i samråd med lärarna. Skolnäm-

den fastställer arbetsplan efter att ha hört direktion där sådan finns.

Fastställd arbetsplan skall utan dröjsmål tillställas landskapsstyrelsen för kännedom.

39 §

Läroböcker och andra därmed jämförbara läromedel som används i undervisningen skall vara godkända av landskapsstyrelsen.

Landskapsstyrelsen kan ge kommunerna anvisningar om i vilken ordning en lärobok som är i bruk får utbytas mot en annan samt vilka böcker som används i undervisningen som inte skall anses vara läroböcker.

40 §

Elev som befriats från grundskolans allmänna religionsundervisning skall erhålla undervisning enligt sin egen trosbekännelse eller i livsåskådningskunskap om inte motsvarande undervisning på annat sätt ordnas av vårdnadshavaren.

Ges i 1 mom. avsedd undervisning i grundskolan skall denna undervisning ges under lika många veckotimmar som religionsundervisning ges.

5 kap.

Läroplikt

41 §

Barn som är finsk medborgare är läropliktigt.

Fullgörandet av läroplikten inleds i början av höstterminen det år då barnet fyller sju år och fortgår i tio år om läroplikten inte dessförinnan har fullgjorts. Av särskilt skäl kan skolnämnden efter ansökan bevilja tillstånd att skolgången inleds ett år tidigare eller senare.

Vårdnadshavare skall senast i samband med skolans inskrivning tillställa skolnämnden i 2 mom. nämnd ansökan.

42 §

Läropliktigt barn skall genomgå grundskola eller erhålla motsvarande undervisning i annan skola eller i hemmet, såvida inte barnets utveckling och psykiska funktioner är hämmade eller störda i sådan utsträckning att barnet inte kan tillägna sig undervisningen.

Undervisas läropliktigt barn i hemmet eller i skola som inte motsvarar grundskola skall skolnämnden, före läsårets början, underrättas där- om. I slutet av varje termin skall barnets fram-

steg prövas vid skola i det distrikt till vilket barnet hör. Examinator utses av landskapsstyrelsen.

43 §

Läroplikten är fullgjord då den läropliktige genomgått grundskolan eller på annat sätt inhämtat motsvarande kunskaper.

Landskapsstyrelsen beslutar i vilken utsträckning genomgång av lärokurserna i annan skola motsvarar genomgång av grundskolans lärokurser.

44 §

Kan handikappat barn på grund av sitt handikapp inte få undervisning i nioårig grundskola, inleds barnets läroplikt ett år tidigare än den i 41 § nämnda tidpunkten och fortgår i elva år.

45 §

Landskapsstyrelsen skall vid behov ordna särskild undervisning för hörsel- eller synskadade elever, varvid bestämmelserna i tillämpliga delar av lagstiftningen i riket om sådan undervisning skall gälla.

46 §

Till första årskursen intas i allmänhet endast barn som uppnått läropliktsåldern. Barn som är äldre än sju år intas i den årskurs som är avsedd för barnets åldersgrupp. Dock kan sexårigt barn intas i skolan om barnet uppnår föreskriven ålder före den 1 juni därpåföljande år samt om läkare, efter det barnet genomgått skolmognadsprövning, förordar att barnet intas och plats finns i skolan.

47 §

Elev som söker inträde i annan än grundskolans första årskurs skall förete utredning över att eleven har för årskursen tillräckliga kunskaper. Saknas sådan utredning skall förhör som visar att eleven har erforderliga kunskaper hållas i skolan.

I skola med endast en lärare intas nya elever till första årskursen vartannat år. Härvid kan efter skolmognadsprövning till årskursen även intas sexårigt barn vilket före första arbetsårets utgång fyller sju år. Intagning bör i regel ske jämna årtal.

48 §

Är elev förhindrad att närvara i skolan skall vårdnadshavaren utan dröjsmål och senast inom tre dagar meddela skolan om orsaken till frånvaron. Har meddelande inte lämnats inom tre dagar skall skolan inhämta upplysning om orsaken till frånvaron och, om giltigt skäl till frånvaro inte föreligger, upplysa vårdnadshavare om hans skyldighet att tillse att eleven fullgör sin läroplikt.

Vid fortsatt obefogad frånvaro skall skolnämnden uppmana vårdnadshavaren att fullgöra i 1 mom. nämnd skyldighet. Beroende på omständigheterna gör skolnämnden anmälan hos socialnämnden eller vidtar i 86 § nämnd åtgärd. Tillhör läropliktig elev annan skolnämnds förvaltningsområde skall meddelande om vidtagen åtgärd lämnas till denna skolnämnd.

6 kap.

Rätt till skolgång

49 §

Läropliktigt barn har rätt att gå i grundskola eller på annat sätt erhålla grundskolundervisning i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel.

I 1 mom. avsedd rätt har även i landskapet bosatt barn i läropliktsåldern som inte är finsk medborgare.

Rätt till skolgång fortgår tills eleven har genomgått grundskolans lärokurser eller till utgången av juli månad det år då eleven fyller 18 år, om inte landskapsstyrelsen av särskilt skäl beviljar förlängning.

Landskapsstyrelsen meddelar närmare anvisningar om rätten att i särskild examen avlägga prov över grundskolans lärokurser eller del därav.

50 §

Elev har rätt att gå i grundskola i det distrikt där eleven är bosatt. Föreligger godtagbara skäl har eleven rätt att gå i skola inom annat skoldistrikt än sitt eget, om inte detta medför någon ändring i antalet basgrupper i elevens eget distrikt eller i det andra distriktet.

När samma område i enlighet med 8 § 1 mom. hör till två eller flera låg-, mellan- eller högstadiesdistrikt, beslutar skolnämnden i vilken skola eleven har rätt att gå.

51 §

Kommun kan av särskild orsak bestämma att elev temporärt under ett eller flera läsår skall gå i någon annan av kommunens skolor än den skola till vars distrikt eleven hör.

52 §

Elev kan av särskild orsak beviljas ledighet från skolgång.

7 kap.

Elevernas skyldigheter

53 §

Elev skall fullgöra sina uppgifter samvetsgrant, uppträda hänsynsfullt, följa skolans ordningsregler och hantera skolans egendom med omsorg.

54 §

Skolnämnd kan efter att ha hört elevens vårdnadshavare för minst en månad och högst tre månader åt gången avstänga elev som uppenbart stör undervisningen och inte anpassar sig till skolans arbetsformer. Undervisning eller annan lämplig åtgärd ägnad att anpassa eleven till skolan skall genom kommunens försorg anordnas för elev som avstängts.

8 kap.

Understöd till eleverna

55 §

Grundskolan är kostnadsfri för eleverna.

56 §

Under varje arbetsdag skall elev erhålla en tillräcklig skolmåltid. Varje elev skall erbjudas ett exemplar av varje lärobok under skoltiden.

57 §

För elev som har mer än fem kilometers skolväg skall skolskjuts från lämplig uppsamlingsplats eller ledsagning av elev ordnas. Lika så skall skolskjuts eller ledsagning ordnas om vägen till skolan med beaktande av elevens ålder eller andra omständigheter är alltför ansträngande eller farlig.

Elev som måste vänta på skolskjuts i skolan skall beredas tillfälle att där under tillsyn sköta hemuppgifter eller bedriva andra meningsfulla aktiviteter.

58 §

Kan i 57 § 1 mom. avsedd skolskjuts inte ordnas på ett ändamålsenligt sätt skall kommunen efter att ha hört vårdnadshavaren ordna inackordering för eleven. Inackordering är kostnadsfri för eleven.

Önskar vårdnadshavare att elev inackorderas genom kommunens försorg skall han anhålla därom hos skolans föreståndare.

59 §

För elever kan under ferier ordnas läger- och annan rekreationsverksamhet enligt anvisningar av landskapsstyrelsen.

60 §

Elev som råkat ut för olycksfall i skolan eller under skolfärden har rätt till avgiftsfri vård.

61 §

Skolnämnden skall vid behov meddela socialnämnden om elev i grundskolan behöver glasögon, hörapparat eller annan hjälp.

62 §

För att biträda handikappade elever kan skolgångsbiträden anlitas.

9 kap.

Grundskolans anställda

63 §

Vid grundskola kan finnas ordinarie och tillfälliga tjänster vilka innehas av ordinarie respektive tillfälliga tjänstemän. Under tid när tjänst är ledig eller dess innehavare ledig kan uppgifterna handhas av tjänstförrättande respektive vikarie.

Vid grundskola kan finnas tjänster för rektor, klasslärare, lärare i specialklass, speciallärare, ämneslärare, lektor och studiehandledare.

Fullmäktige beslutar om inrättande och indragning av tjänster.

64 §

Vid grundskola får, med landskapsstyrelsens tillstånd och i enlighet med vad kommunerna sinsemellan överenskommer, inrättas lärartjänst vars innehavare är skyldig att fullgöra en del av sin undervisningsskyldighet i en eller fle-

ra grundskolor eller i landskapets skolor.

Lärartjänsterna vid grundskola kan inrättas såsom tjänster vid kommunens skolväsen.

Vid grundskola kan i enlighet med landskapsstyrelsens anvisningar inrättas lärartjänst vars innehavare är skyldig att fullgöra en del av sin undervisningsskyldighet i gymnasium i samma kommun.

65 §

Lärartjänsterna vid grundskola skall vara så många som antalet undervisningstimmar varaktigt förutsätter. De timmar för vilka det inte är ändamålsenligt att inrätta en lärartjänst får anförtros timlärare.

66 §

På låg- och mellanstadiet kan förutom tjänster för klasslärare finnas tjänster för ämneslärare i främmande språk, speciallärare och lärare i specialklass. Om på låg- och mellanstadiet finns minst sju klasslärartjänster eller där så provas lämpligt kan även andra ämneslärartjänster finnas.

67 §

På högstadiet kan inrättas lektors-, ämneslärar-, specialklasslärar-, speciallärar-, skolbibliotekarie- samt studiehandledartjänster i den mån timantalen i läroämnen förutsätter detta. Vid inrättande av lektors- eller ämneslärartjänst i något läroämne kan för elevhandledning avsedda timmar beaktas.

68 §

Lärartjänsterna vid grundskola skall i samband med att de inrättas eller ombildas ordnas så att undervisningsarbetet i de två lägsta årskurserna på lågstadiet i huvudsak handhas av klasslärare, i övriga årskurser på låg- och mellanstadiet av klasslärare och ämneslärare samt på högstadiet av ämneslärare och lektorer.

Lärartjänsterna vid låg- och mellanstadiet skall ordnas så att minst hälften av lektionerna för elever i tredje till sjätte årskursen handhas av samma lärare, såvida landskapsstyrelsen inte i enskilda fall medger undantag.

69 §

Ledig tjänst skall, om inte laga hinder föreligger eller tjänsten är överflödig, ledigförklaras för att besättas som ordinarie. Sedan ansökningstiden utgått skall skolnämnd bland de sökande som uppfyller kompetenskraven

välja den skickligaste och mest lämpliga. Skolnämnd kan dessutom för varje ledig tjänst uppställa sökande på reservplats. Tjänsten kan även ånyo förklaras ledig att sökas.

Om någon av sökandena inom 14 dagar från det han fick kännedom om beslutet skriftligen kräver det, skall skolnämndens beslut underställas landskapsstyrelsen för fastställelse. Fastställer landskapsstyrelsen valet skall den valde förordnas till tjänsten. Landskapsstyrelsen skall underrätta berörda skolnämnder om beslutet.

Finner landskapsstyrelsen att valet inte kan fastställas skall valet upphävas till den del det är felaktigt och ärendet återförvisas till skolnämnden. Kan landskapsstyrelsen inte heller fastställa skolnämndens ånyo förrättade val avgör landskapsstyrelsen ärendet.

Vid antagande av tjänstförrättande tjänsteman skall i tillämpliga delar iaktas vad i denna paragraf är stadgat om ordinarie besättande av tjänst. Har likväl till ledig tjänst inte före den 1 augusti förordnats sökande skall landskapsstyrelsen till tjänsten förordna tjänstförrättande tjänsteman för det begynnande läsåret.

Skolnämnd antar vikarie och timlärare. För kortare tid kan vikarie och timlärare antas till tjänst eller uppgift utan att denna förklaras ledig. Skolans föreståndare kan anta vikarie för högst en månad. Timlärare anställs tills vidare eller för viss tid.

Tjänsteman beviljas tjänstledighet av skolnämnden.

70 §

Lärartjänst får besättas endast med person som i tal och skrift behärskar svenska språket enligt de krav som angivits i vederbörande tjänstestadga. Finns inga bestämmelser här om, skall av lärare fordras kunskaper i svenska språket ådagalagda på det sätt skolnämnd för varje särskilt fall fattat beslut om.

71 §

Kompetenskrav för tjänst som skoldirektör eller skolsekreterare är att sökande innehar kompetens för lärartjänst i grundskola, äger administrativ erfarenhet, har avlagt vitsord i pedagogik eller i pedagogik och didaktik eller pedagogisk ämbetsexamen samt därutöver avlagt mellersta vitsordet i skolförvaltning.

Kompetent som skoldirektör eller skolsekreterare då tjänsten är bisyssla är den som är kom-

petent som lärare i grundskola och som avlagt vitsord i skolförvaltning samt i pedagogik och åger tillräcklig administrativ erfarenhet.

Kompetenskrav för rektors- och lärartjänst är för motsvarande tjänst i riket stadgade krav.

Landskapsstyrelsen kan av särskild orsak bevilja dispens från dessa krav.

72 §

Som tillfällig tjänsteman kan för högst ett läsår i sänder anställas den som, även om han inte uppfyller kompetenskraven, dock har tillräcklig skicklighet och förmåga att sköta tjänsten eller uppgiften.

73 §

Har tjänsteman uppsätligen eller av vårdslöshet förfarit felaktigt vid handhavandet av sina uppgifter eller på annat sätt försummat sina uppgifter skall skolnämnden, sedan vederbörande beretts tillfälle att avge förklaring, ta ställning till om frågan skall lämnas därhän eller om åtgärder i saken är påkallade. Är fråga om förskingring, oredlighet eller annat uppsätligt brott som innebär grovt åsidosättande av tjänsteplikt skall saken anmälas till allmänna åklagaren. Om åtgärder som här avses skall fullmäktige underrättas.

Föranleder förfarande som avses i 1 mom. särskild utredning, disciplinära åtgärder eller rättegång och är det uppenbart att fråga inte är om endast en ringa förseelse, kan skolnämnden besluta att vederbörande skall avhållas från tjänsteutövningen eller från handhavandet av viss uppgift intill dess den åtgärd som är i fråga har utförts.

74 §

Pensionsåldern för ordinarie tjänsteman är 60 år.

För innehavare av ämneslärartjänst i allmänna ämnen, som har en pensionstid om 30 år och som under tiden mellan den 1 augusti 1958 och den 31 juli 1987 har tjänstgjort som ämneslärare i allmänna ämnen vid grundskola sammanlagt minst 15 år, är pensionsåldern 55 år.

Pensionsåldern är 65 år om tjänstgöringen upphört före den i 1 eller 2 mom. avsedda pensionsåldern.

75 §

Pensionsåldern för lärare i specialklass är 55 år, förutsatt att han har minst 30 pensionsår och att han verkat som lärare i specialklass under minst 15 år.

I 1 mom. avsedd lärare är skyldig att avgå från sin tjänst den 31 juli det år han fyller 60 år, såvida inte landskapsstyrelsen beviljar honom rätt att ytterligare kvarstå i tjänsten.

76 §

Tjänsteman har med nedan stadgade undantag rätt till ålders-, invalid- och arbetslöshetspension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller personer i tjänsteförhållande eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet. Den pensionsgrundande lönen bestäms utgående från den avlöning som tillkommer vederbörande med stöd av kommunalt tjänstekollektivavtal, vilket godkänns såsom grund för landskapsandel.

Tjänsteman får invalidpension utom i de i lagen om statens pensioner (FFS 280/66) stadgade fallen även om han entledigas från tjänst eller uppgift.

77 §

Då tjänsteman avlidit betalas efter honom familjepension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt samma bestämmelser som gäller den som stått i tjänsteförhållande eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet.

78 §

Angående ordinarie lärare vars tjänst indragits gäller vad om landskapets tjänstemän är särskilt föreskrivet.

10 kap.

Fastigheter och lösöre

79 §

Grundskola skall vara inrymd i för ändamålet godkänd skollokal.

80 §

Invid grundskola skall finnas ett område lämpligt för lek och idrott.

81 §

Till grundskola skall anskaffas behövliga inventarier och läromedel samt annan för skolans verksamhet erforderlig utrustning. I grundskola skall även finnas bibliotek.

82 §

Kommun kan med landskapsstyrelsens tillstånd och på de villkor landskapsstyrelsen bestämmer överföra grundskolas fastighet och lösöre eller del därav såsom fastighet och lösöre för gymnasium eller allmänt bibliotek i samma kommun.

Med skolnämndens tillstånd kan grundskolfastighet eller -lokal tillfälligt användas även för annat ändamål än för det kommunala skolväsendet. Kommunfullmäktige beslutar i sådant fall om ersättning för användningen.

83 §

Ledig lärarbostad i grundskola skall i första hand upplåtas till föreståndare eller lärare som innehar tjänst inom kommunen.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

84 §

För de ungdomar som har avslutat sin skolgång kan genom grundskolans försorg anordnas sådan verksamhet som främjar deras intressen och som överensstämmer med grundskolans fostrande uppgift.

Grundskolan skall ägna särskild omsorg åt de elever som tidigare fått specialundervisning och stödja dem vid övergången till fortsatta studier eller till arbetslivet.

85 §

Anställda och förtroendevalda inom grundskolväsendet får inte för utomstående yppa vad de fått veta i sina i denna lag förutsatta uppgifter, om saken på grund av sin natur skall hållas hemlig.

86 §

Fullgör läropliktig elev inte sin skolgång och beror hans underlåtenhet på tredska hos elevens vårdnadshavare, kan skolnämnden vid vite förelägga vårdnadshavare att hålla barnet i skolan. Skolnämndens beslut om vitesföreläggande skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

I 1 mom. avsett beslut skall verkställas utan hinder av besvär.

87 §

Landskapsstyrelsen kan för försöksverksamhet inom grundskolan eller vid införande av al-

ternativa skolformer medge undantag från bestämmelserna i denna lag.

Landskapsstyrelsen beslutar om ersättning för extra utgifter som föranleds av försöksverksamheten.

88 §

I beslut som lärare vid grundskola fattat samt i beslut som annat förvaltningsorgan vid skola än direktion fattat får ändring inte sökas genom besvär, utom idet fall att en uppgift som ankommer på skolnämnd har överförts på läraren och ändring i skolnämnds beslut får sökas genom besvär. I beslut som föreståndare för grundskola fattat rörande beviljande av ledighet för elev får ändring dock sökas genom skriftliga besvär hos skolnämnd inom 14 dagar efter delgåendet av beslutet.

Besvär får inte anföras över skolnämnds beslut genom vilket besvär över föreståndares beslut har avgjorts.

89 §

I beslut av direktion söks ändring genom skriftliga besvär hos skolnämnd inom 14 dagar från den dag beslutet offentliggjorts på skolans anslagstavla eller, om beslutet skall delges vederbörande, sedan denne fått del av beslutet.

I direktions beslut som gäller utlåtande om arbetsplan, godkännande av arbetsordning eller ibruktagande av ny lärobok får ändring inte sökas genom besvär.

Besvär får inte anföras över skolnämnds beslut genom vilket besvär över direktions beslut har avgjorts.

90 §

I beslut som skolnämnd fattat söks ändring hos kommunstyrelsen genom kommunala besvär, om beslutet gäller

1) elevs skolgång i annan skola än det egna distriktets;

2) inkvartering skolskjuts eller understöd för skolskjuts och ledsagande;

3) antagning till läger och annan rekreativ verksamhet;

4) bestämmande av tjänstemans tjänstgöringsplatser;

5) i 82 § 2 mom avsett ärende; eller

6) ärende, som kan överföras till kommunstyrelsen för handläggning.

Ankommer beviljandet av tillstånd i ärende som nämns i 1 mom. 5 punkten med stöd av skoldstadgan på skoldirektören/skolsekreteraren,

söks ändring i beslutet hos kommunstyrelsen genom kommunala besvär.

91 §

Ändring i skolnämnds beslut får inte sökas genom besvär om beslutet gäller

- 1) val av ordinarie eller tjänstförrättande lärare;
- 2) anställning av vikarie eller timlärare;
- 3) val av föreståndare, biträdande föreståndare eller viceföreståndare;
- 4) tilldelande av skriftlig anmärkning till lärare;
- 5) fastställande av arbetsplan; eller
- 6) fastställande av ibruktagande av lärobok.

92 §

Om inte annat följer av 90 och 91 §§ söks ändring i skolnämnds beslut genom skriftliga besvär hos landskapsstyrelsen.

93 §

Den som inte anser sig ha fått berättigad ekonomisk förmån från kommunal myndighet får, såvida annorlunda inte är särskilt stadgat i lag, skriftligen yrka på rättelse av beslutet hos myndigheten. Rättelseyrkande i sak får dock endast framställas, om arbetsdomstolen har beslutat att inte avgöra saken.

Har rättelseyrkande inte framställts inom tre år efter utgången av det kalenderår under vilket förmånen borde ha givits har rätten därtill gått förlorad.

I kommunal myndighets beslut rörande rättelseyrkande får ändring sökas genom kommunala besvär.

94 §

Ändring i landskapsstyrelsens beslut söks i den ordning som är stadgat i lagen om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (FFS 182/79).

I ärende rörande läroplan har även skolnämnd besvärsmätt i fråga om landskapsstyrelsens beslut.

95 §

Ändring i landskapsstyrelsens beslut får inte sökas genom besvär om beslutet gäller fastställande av val av handhavare av ledig tjänst eller beslut varmed landskapsstyrelsen förordnat handhavare av ledig tjänst. Besvär får inte hel-

ler anföras över landskapsstyrelsens beslut som gäller elevbedömning, uppflyttning från årskurs eller rätt till särskild examen.

96 §

Oaktat besvär anförts kan annat beslut än sådant som gäller disciplinär bestraffning av tjänsteman eller elev gå i verkställighet, såvida inte ändringssökande blir onödigt till följd av att beslutet verkställts eller såvida inte besvärsmyndigheten förbjuder verkställigheten.

97 §

Kommun som upprätthåller grundskola samt kommun som ingår i högstadiedistrikt beviljas landskapsandel och -understöd samt amorteringslån i tillämpliga delar enligt i riket gällande grunder för statsandelar och -understöd samt amorteringslån åt kommunala grundskolor, dock så att landskapets avskilda läge och särförhållanden beaktas.

98 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

12 kap.

Ikraftträdelsebestämmelser

99 §

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1988. Genom lagen upphävs landskapslagen den 2 juli 1970 om grunderna för skolväsendet (28/70), landskapslagen den 16 oktober 1958 om folkskolväsendet i landskapet Åland (23/58) samt landskapslagen den 10 juli 1972 angående tillämpning av lagen om tjänsteinnehavarnas vid grundskolan avlöning och pension samt om familjepension efter dem (37/72).

Grundskolförordningen för landskapet Åland av den 24 juni 1976 (28/76) samt beslut och särskilda anvisningar som landskapsstyrelsen utfärdat i stöd av de i 1 mom. avsedda lagarna fortfar att gälla tills landskapsstyrelsen annorlunda beslutar med stöd av denna lag.

100 §

Landskapsstyrelsen kan bevilja kommun uppskov med att anordna grundskolundervis-

ning eller motsvarande undervisning för viss elevgrupp som behöver specialundervisning eller årskurs av denna elevgrupp, om kommunen inte tidigare varit skyldig att ordna undervisning för denna elevgrupp.

Tidigare gällande bestämmelser om befrielse

från läroplikt tillämpas så länge i 1 mom. avsett uppskov är i kraft.

101 §

Av verkställigheten av denna lag förutsatta åtgärder får vidtas före lagens ikraftträdande.

Mariehamn den 29 oktober 1987

SUNE CARLSSON

talman

Karl-Gunnar Fagerholm
vicetalman

Jan-Erik Lindfors
vicetalman

Nytryck den 28 mars 1989.

Nytryck den 25 augusti 1988.

Nytryck den 22 mars 1988.

Nr 18, utgiven från tryckeriet den 18 februari 1988.

Mariehamn 1988 — Ålands Tidnings-Tryckeri Ab.

RÄTTELSEBLAD ÅFS 18/88

I Grundskollagen för landskapet Åland (18/88) skall 26 § ha följande lydelse:

-----
26 §

Föreståndare skall leda, utveckla och övervaka undervisningen och fostran i skolan samt sköta förvaltningen.
